

N:o 82.

Ank. till Riksd. Kansli d. 3 Maj 1869, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upphörande så väl af tackjernstionden och andra deremot svarande tackjernsafgifter, som af de friheter i fråga om ränta eller rotering, hvilka vissa orter i egenskap af bergslager nu åtnjuta.

(I. A.)

På sätt af ofvannämnda under den 2 April innevarande år till Riksdagen af-låtna och uti Första Samlingen af Bihaget till dess protokoll under N:o 26 intagna nådiga Proposition hufvudsakligen inhemtas, hade, i sammanhang med utfärdande af Kongl. Förordningen den 20 September 1859, hvarigenom stadgades, att masugnar eller hyttor, stångjernsbruk, manufakturverk och alla andra inrättningar, som afsågo tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej voro såsom handtverkerier att anse, skulle, i afseende på vilkoren för rörelsens utöfning, hänföras till fabriker och således, utan inskränkning i fråga om tillverkningsbelopp eller arbetsmethod, vara underkastade de stadganden, som angående fabrikers anläggning och drifvande voro i allmänhet gällande, äfvensom att i följd af den frihet, som sålunda blifvit medgifven jemväl för tackjernstillverkningen, den skyldighet till blåsning i hytta eller masugn, som dittills ansetts åligga bergsmansjorden, skulle upphöra och dåvarande hyttelag inom tackjernsbergslagera icke vidare utgöra tvungna förenin-gar, utan lotter i hyttorna kunna äfven utan sammanhang med bergsmansjord för-värfvas och innehafvas, allt med dervid fästadt förbehåll, att vederbörande inom bergslag, som af den lemnade friheten för jernstillverkningen sig begagnade, skulle vara underkastade den inskränkning i bergsmansfriheterna, som i behörig ordning kunde varda bestämd, — Kongl. Maj:t genom nådigt Bref af samma dag anbefallt

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 4 Saml. 1 Afd. 45 Häft.

Kommers-kollegium att, till vinnande af ledning för bedömande af de verkningar, som nämnda Förordning kunde medföra, äfvensom af de åtgärder, hvilka tilläfvats kunde finnas tjenliga att vidtaga i fråga om förändring af bergsrörelsens beskattning, efter det Förordningen varit under ett års tid gällande, genom vederbörande bergmästare inhemta och till Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse om de förändringar i afseende å bergshandteringen, som författningen kunde anses hafva medfört, dels i allmänhet och dels inom de egentliga tackjernsbergslagerna; dervid jemväl, efter omständigheterna och orternas särskilda förhållanden, borde föreslås, om och i hvad mån föreskrifter rörande tillämpning af det i författningen stadgade förbehåll, i afseende å bergslagsfriheterna eller i öfrigt, voro påkallade.

Sedan derefter ej mindre Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 7 Mars 1860, jemte anmälan, att de för sin del beslutit, det hammarskatten för stångjernstilverknigen inom hela riket och tackjernstionden af alla masugnar utom de privilegierade bergslagerna skulle från och med nästderpåföljde statsregleringsperiod upphöra, hvilket beslut sedermera blifvit af Kongl. Maj:t, enligt nådig Kungörelse den 14 påföljande December godkänt, tillika anhållit att, derest de privilegierade bergslagerna skulle derom väcka fråga, Kongl. Maj:t ville låta verkställa en utredning af dessa bergslagers återstående privilegier samt derefter till Rikets Ständer aflåta nådig Proposition, om och med hvilka vilkor befrielse från tackjernstiondens utgörande kunde blifva samma bergslager tillerkänd; än äfven Kommers-kollegium uti dess till följd af ofvanberörda nådiga befallning den 26 Mars 1862 afgifna underdåniga Berättelse, bland annat, hemställt, att den af Rikets Ständer omförmälda utredning af bergslagens privilegier måtte, äfven om inga ansökningar i sådant hänseende skulle från bergslagerna hafva inkommit, varda af Kongl. Maj:t anbefalld och Rikets Ständer meddelad; och Kongl. Maj:t i auleledning häraf genom nådig remiss den 23 Maj 1862 till Kammar-kollegium öfverlemnad de till ärendet hörande handlingar, med befallning att, efter verkställd utredning af de särskilda bergslagens ännu kvarstående privilegier till beskaffenhet och omfattning samt sedan från vederbörande inhemtats upplysning om tackjernstiondens belopp, särskildt för hvarje bergslag, under de närmaste fem åren efter den genom Kongl. Kungörelsen den 14 November 1854 sednast beviljade nedsättning i nämnda tionde, gemensamt med Kommers-kollegium afgifva underdånigt utlåtande, angående de vilkor, hvarunder tackjernsskatten i de privilegierade bergslagerna kunde upphöra samt all fråga om vidare inskränkning i bergslagsförmånerna i följd af hemmansinnehafvares upphörande med bergshandteringen förfalla; så hade nu bemälda Kollegier, efter det så väl bergslagsintressenterna blifvit vid sammanträden inför vederbörande länsstyrelser hörda angående vilkoren för tackjernstiondens upphörande, som ock nämnda länsstyrelser inkommit med de vid berörda sammanträden förda protokoller äfvensom med åtskilliga begärda uppgifter i ämnet, den 31 December 1867 till Kongl. Maj:t afgifvit det från Kollegierna infortrade underdåniga utlåtande.

Af den utredning i ämnet, som innefattades i detta utlåtande, hvilket blifvit bland Riksdagens ledamöter utdeladt, och för hvars innehåll således ej här behöfver vidare redogöras, framgår såsom resultat:

att friheter dels i räntor och dels i fråga om roteringen ännu åtnjutas af följande 17 privilegierade jernbergslager, nemligen: i *Westmanlands* län, Skinnskattebergs och Gamla Norbergs bergslager, i *Örebro* län, Nora, Hjulsjö, Lindes, Ramsbergs, Grythytte, Helleforss, Carlskoga, Lekebergs, Lerbäcks och Nya Kopparbergs bergslager, i *Wermlands* län, Filipstads och Nyeds bergslager, i *Jönköpings* län, Tabergs bergslag, i *Stora Kopparbergs* län, Vester-bergslagen samt i *Gefleborgs* län, Ofvansjö och Thorsåkers bergslag;

att dessa friheter för samtliga nämnda bergslager, med undantag af Nyeds och den del af Skinnskattebergs bergslag, som består af Gunnilbo och Heds socknar, medgifvits mot skyldighet att idka tackjernstillverkning och tionde deraf utgöra, hvaremot i Nyeds bergslag och berörda socknar af Skinnskattebergs, der, med undantag för en på senaste tiden i Nyeds bergslag tillkommen hytta, tackjernstillverkning aldrig varit idkad, friheterna åtnjutits på grund af vid bergverken i orten lemnadt biträde medelst arbete, kolning eller körslor; samt

att värdet å ena sidan af de friheter, som af de särskilda bergslagerna åtnjutas och å andra sidan af det vederlag, der sådant utgått, som i form af tackjernstionde, skattejern eller hyttegälsjern, af bergslagerna för dessa friheter erlagts, varit i årligt medeltal för den tid, hvilken i sådant afseende blifvit för jemförelses verkställande härutinnan i nåder bestämd, eller från och med år 1855 till och med år 1859, följande, nemligen:

Bergslager.	Friheter.		Vederlag.		Statsverkets			
					Vinst.		Förlust.	
Skinnskattebergs	1,384	61	1,822	54	437	93	—	—
Norbergs	3,165	1	6,166	—	3,000	99	—	—
Nora	11,797	77	6,903	96	—	—	4,893	81
Hjulsjö	1,158	81	1,616	23	457	42	—	—
Lindes	8,596	67	1,244	11	—	—	7,352	56
Ramsbergs	2,904	18	2,426	48	—	—	477	70
Grythytte	2,264	46	2,097	1	—	—	167	45
Helleforss	902	54	1,243	39	340	85	—	—
Carlskoga	5,325	90	5,098	40	—	—	227	50
Lekebergs	4,450	62	1,250	61	—	—	3,200	1
Lerbäcks	6,276	37	989	90	—	—	5,286	47
Nya Kopparbergs	2,717	57	2,379	37	—	—	338	20
Filipstads	8,116	71	14,760	66	6,643	95	—	—
Nyeds	2,131	7	—	—	—	—	2,131	7
Tabergs	2,654	30	1,648	79	—	—	1,005	51
Vester-bergslagen	4,236	58	11,930	15	7,693	57	—	—
Ofvansjö och Thorsåkers	439	47	605	5	165	58	—	—
Summa ^a	68,522	64	62,182	65	18,740	29	25,080	28

så att följaktligen för ifrågavarande tid en förlust för Kronan af icke godtgjorda friheter uppkommit till belopp i årligt medeltal af 6,339 R.dr 99 öre R:mt.

I fråga om de vilkor, hvarunder tackjernsskatten i dem af nämnda bergslager, som haft sig dylik skatt åsatt, må kunna upphöra, hade Kollegierna anfört: att enligt deras uppfattning frågan om tackjernstiondens afskaffande inom orter, som, enligt den af Kollegierna lemnade utredning, haft sig vissa friheter förunnade mot skyldighet att dylik tionde utgöra, i följd af frågans beskaffenhet tillika syntes innebära den rättmätiga fordran från det allmännas sida att med upphörande af det åliggande, som betingat friheternas åtnjutande, friheterna ock skulle upphöra samt berörda bergslagsorter sålunda varda, i afseende å hithörande utskylder och besvär, försatta i samma ställning som andra med dem jemförliga, tackjernstionde icke utgörande orter, desto heldre som, äfven derest friheterna skulle i större eller mindre mån bibehållas, desamma numera, i följd af en förändrad lagstiftning, som skiljt bergsnäringen från jorden, i allmänhet icke ens skulle tillgodokomma dem, för hvilka de ursprungligen varit afsedda, eller idkarne af bergsbruket; erinrande Kollegierna derjemte:

att, då genom Kongl. Brevet den 30 Juni 1820 Hellestads bergslag i Östergötlands län förklarades böra förändras till landslag, det tillika föreskrefs, att de förmåner, densamma af Kronan haft sig i egenskap af bergslag tillagda, skulle indragas, och i följd häraf Hellestadsorten ingå i ständig rotering jemte alla öfriga skyldigheter, som med författningarne voro öfverensstämmande;

att, när Wånga bergslag i nyssnämnda län genom Kongl. Brefven den 20 Juni 1821 och den 23 Januari 1830 förvandlades till landslag, detta skedde med enahanda vilkor, som i fråga om Hellestads bergslag nu blifvit omförmälda; äfvensom

att jemväl då Gunnarskogs bergslag i Wermlands län, i följd af Kongl. Brevet den 13 December 1825, undergick enahanda förändring, som i fråga om Hellestads och Wånga bergslager nyss blifvit anförd, det likaledes stadgades, att dess privilegier, bestående i frihet från ordinarie rotering, skulle upphöra och att orten borde sådan rotering åsättas;

Och hade Kollegierna, ej mindre med stöd af här ofvan angifna grundsats äfvensom af nyssberörda nådiga beslut rörande bergslager, som till landslag förändrats, än ock i enlighet med de åsigter, hvilka af Kammar-kollegium i likartade frågor städse tillförene blifvit yttrade, samt med åberopande af hvad för hvarje bergslag särskildt vid den af Kollegierna lemnade utredning blifvit anfördt, ansett sig böra i underdånighet hemställa;

att, mot befrielse från skyldighet inom här afsedda orter till vidare utgörande af tackjernstionde äfvensom af skattejern och hyttegälsjern, der någondera af dessa sednare tvänne afgiftsposter blifvit åsatt och ännu kvarstode, hvarje hemman eller hytta inom sådan ort skulle icke allenast i de fall, som vederborde, påföras den

ränta, hvarifrån så beskaffad lägenhet, i sin egenskap af att tillhöra bergslag, njutit frihet, utan ock, der af nämnda anledning dylik lägenhet icke vore ordinarie roterad, med undantag allenast för Stora Kopparbergs län, inom hvilket med regleringen i detta hänseende borde, jemlikt Kongl. Brefven den 2 Februari 1813, den 21 September 1826 och den 2 November 1833, af annan orsak tillsvidare anstå, åsättas ordinarie rotering till det rotetal, hvartill dylik lägenhet redan blifvit extra roterad, hvilket sednare äfven borde gälla för all öfrigt till ifrågavarande bergslager hörande jord, som till följd af bergsbruk eller blott sin belägenhet i bergslag hittills blifvit från ordinarie rotering frikallad;

hemställande Kollegierna tillika att, i händelse af bifall härtill, det måtte åt Kammar-kollegium öfverlemnas att påföra skattlagdt hemman med mera dess rätta ränta och låta densamma med författningsenlig omsättning och förenkling i jordeboken införa samt att i fråga om hemman och hyttor, hvilka icke blifvit till jordeboksränta skattlagda, förordna om bestämmandet af sådan ränta genom jemförelse med annat jemngodt hemman eller annan jemngod hytta i orten, hvilken jemförelse, enligt Kollegiernas tanke, borde verkställas af vederbörande skattläggningsmän, hvar efter härutinnan borde förfaras på sätt som om skattläggningar vore föreskrifvet.

Beträffande särskildt Nyeds bergslag, i afseende hvarå Kongl. Maj:t, genom nådigt Bref den 6 Mars 1830 förklarar, att densamma skulle än vidare varda vid sina bergslagsprivilegier bibehållen, så, ehuru denna bergslag icke vore att såsom tackjernsbergslag anse och frågan om dess privilegier i följd deraf icke kunde vara omedelbarligen beroende af nu förevarande fråga om tackjernstiondens upphörande, hade Kollegierna likväl funnit sådana jemväl på denna ort inverkan förhållanden hafva efter meddelande af nysnämnda nådiga beslut inträdt, att Kollegierna icke borde underlåta att derå fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet. Enär nemligen såsom afgjort borde antagas att Nyeds bergslag, der hemmansinnehafvarne enligt af Kollegierna angifna nådiga Resolutioner icke egt att utom bergslagen sina skogseffekter fritt afyttra, åtnjutit sina bergslagsprivilegier mot hufvudsaklig skyldighet att med kol betjena de inom orten belägna stångjernsverk, men genom Kongl. Förordningen angående kolhandeln den 27 April 1816 stadgats, bland annat, i § 2 att utom bergslag hemmanssegare skulle hafva frihet att från egna skogar kol till hvem som helst försälja, utan hinder af de erbjudanden om kolbetjening från dessa skogar, som vid undersökningar om anläggning af jernverk eller tillökning i smiden blifvit gjorda, så vida de icke funnos genom lagligen förbindande afhandlingar bekräftade, och i § 3, att dessa medgifvanden skulle gälla jemväl för de hemman inom bergslag, hvilka icke voro till tackjernsblåsning i hytta indelade, samt detta sistnämnda stadgande torde vara på Nyeds bergslag tillämpligt, hvartill komme ej mindre att jernhandteringen, liksom öfriga näringar, numera intoge en i afseende å omsättningens frihet väsendtligen förändrad ställning emot förr, än ock att de slag af jernverk, för hvilkas tillgodoseende bergslagsprivilegier blifvit ifrågavarande ort tillerkända, från och med

hammarskattens upphörande icke vidare till Kronan utgjorde någon ersättning för den frihet, som med nämnda skatt stått i nära sammanhang, så torde ock de skäl och grunder, hvilka föranledt tillkomsten och betingat fortvaron af dessa privilegier, hafva helt och hållet bortfallit; och äfven, derest någon inskränkning i den numera eljest allmänna kolförsäljningsfriheten och några deraf beroende förpligtelser i fråga om kolleverering möjligen skulle här ännu kvarstå, syntes sådant desto mindre böra utgöra någon anledning att för nu ifrågavarande ort mera än för andra bergslager lemna privilegiiifrågans tidsenliga reglering å sido, som dels denna ort, i motsats till hvad inom de öfriga bergslagerna egt rum, redan, enligt hvad nyss blifvit antydt, trädt i åtnjutande af befrielse från erläggande af det vederlag för förmånerna, hvilket skolat till Kronan utgå, dels ock, i fall bergslagsfriheterna mot tackjernstiondens afskaffande kommo att i andra orter upphöra, under det nämnda friheter för denna trakt bibehöllos, deraf skulle blifva en följd, antingen att tionde ensamt för denna bergslag skulle såsom beskattningstitel kvarstå samt, då tackjernstillverkningen der idkades, vederbörande påföras, oaktadt handteringen vore skiljd från jorden och beskattningen sålunda ej kunde falla efter samma fördelning som förmånerna, eller ock att dylik handtering här skulle kunna drifvas utan erläggande af tionde, hvarigenom Kronan icke ens på denna väg och när tackjernstillverkning här egde rum skulle hafva att påräkna någon ersättning för den uppoffring, som af friheternas bibehållande henne tillskyndades, jemte det att slutligen tackjernstillverkning här skulle kunna drifvas under förmåner från Statens sida, hvarmed samma handtering annorstädes inom riket icke vore gynnad; och hade, med stöd af samtliga nu anförda omständigheter och under förutsättning att, då både följdriktighet och billighet syntes fordra, det en ort icke mera än en annan förblefve i åtnjutande af en förmån, sedan en dermed förknippad skyldighet upphört, icke heller denna bergslag kunde undgå att vidkännas åligganden som för landet i dess helhet voro gemensamma, Kollegierna, med tillkännagifvande att de af Nyeds bergslag åtnjutna friheter numera bestodo i befrielse från ordinarie rotering, hemställt, att hemmanen äfven i denna bergslag måtte varda åsatta ordinarie rotering till det rotetal, hvartill de redan funnos extra roterade; hvarförutom Kollegierna jemväl hvad anginge den del af Skinnskattebergs bergslag, som består af Gunnilbo och Heds socknar, hvilka i afseende å vilkoren för bergslagsprivilegiens åtnjutande varit betraktade såsom likställiga med Nyeds bergslag, ansågo de hemman i nämnda socknar, som, enligt den för dem lemnade utredning, voro i åtnjutande af vissa friheter, böra på enahanda grunder, som i afseende på upphörande af Nyeds bergslags friheter blifvit angifna, påföras den andel af räntan, från utgörande hvaraf berörda hemman i följd af ortens bergslagsprivilegier voro befriade.

Kongl. Maj:t, som för sin del icke hade något att tillägga till den ämnet fullständig upplysande utredning, hvilken Kammar- och Kommers-kollegierna lemnat, har, på de af nämnda Kollegier anförda skäl och i öfverensstämmelse med Kollegi-

ernas hemställan samt med afseende jemväl på den i sammanhang med frågan om landtförsvarets organisation gjorda framställning om extra roteringsen i bergslagerna förvandling till ordinarie rotering, i nåder föreslagit:

att skyldigheten inom privilegierad bergslagsort till utgörande af tackjernstionde äfvensom af skattejern och hyttegälsjern, der någondera af dessa 2:ne sednare afgiftsposter blifvit åsatt och ännu kvarstår, må för framtiden upphöra emot det att de förmåner, som dylik ort af Kronan haft sig i egenskap af jernbergslag förunnade, indragas;

att i följd häraf och med hufvudsaklig tillämpning af hvad Kollegierna rörande grunderna och sättet för berörda förändrings genomförande förordat och hemställt, hvarje lägenhet, inom dylik ort, som i sin egenskap af att tillhöra tackjernbergslag åtnjuter någon frihet i afseende å ränta eller rotering eller bådadera, må, på ofvan angifna villkor och i de fall, som vederbör, åsättas de skyldigheter härutinnan, som efter vederbörandes hörande finnas med författningarne öfverensstämma;

att hvad sålunda blifvit föreslaget i fråga om orter, privilegierade med direkt afseende på tackjernstillverkning, må gälla äfven för Nyeds bergslag i Wermlands län, äfvensom för den del af Skinnskattebergs bergslag i Westmanlands län, som består af Gunnilbo och Heds socknar; samt

att de nya rättsförhållanden, som af den nu ifrågakämda förändringen kunna varda en följd, må komma att inträda med början af år 1871.

Vid behandling af förevarande till Stats-Utskottet remitterade nådiga framställning har Utskottet, hvad först angår den del deraf, som afser förhållandet inom de bergslagsorter, hvilkas privilegier tillkommit med afseende på tackjernstillverkning, icke funnit något att dervid erinra, hvadan Utskottet, på grund af de förhållanden, hvilka finnas i den nådiga Propositionen i korthet anförda och uti Kollegiernas underdåniga utlåtande vidare utvecklade, hemställer,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende behogat föreslå, ville för sin del medgifva:

1:o att skyldigheten inom privilegierad bergslagsort till utgörande af tackjernstionde äfvensom af skattejern och hyttegälsjern, der någondera af dessa 2:ne sednare afgiftsposter blifvit åsatt och ännu kvarstår, må för framtiden upphöra, emot det att de förmåner, som dylik ort af Kronan haft sig i egenskap af jernbergslag förunnade, indragas;

2:o att, i följd häraf och med hufvudsaklig tillämpning af hvad Kollegierna rörande grunderna och sättet för berörda förändrings genomförande förordat och hemställt, hvarje lägenhet inom dylik ort, som i sin egenskap af att tillhöra tackjernbergslag åtnjuter någon frihet i afseende å ränta eller rotering eller bådadera, må, på ofvan angifna villkor och i de fall, som

vederbör, åsättas de skyldigheter härutinnan, som, efter vederbörandes hörande, finnas med författningarne öfverensstämma;

3:o att de nya rättsförhållanden, som af den nu ifrågakända förändringen kunna varda en följd, må komma att inträda med början af år 1871.

Beträffande åter Kongl. Maj:ts framställning derom, att hvad som beslutas i fråga om orter, privilegierade med direkt afseende på tackjernstillverkning, äfven må gälla för Nyeds bergslag samt för den del af Skinnskattebergs bergslag som består af Gunnilbo och Heds socknar; så synes förhållandet i afseende å dessa bergslagsorter vara annorlunda än för de öfriga bergslagerna. Nyeds bergslag har nemligen, enligt Kongl. Brevet den 31 Mars 1649, erhållit sina privilegier på den grund, att denna bergslag icke hade annat att uppehålla sig med än, såsom orden i privilegii-brevet lyda, "allenast strömmar och skog". Tackjernstillverkning hade, enligt hvad upplyst blifvit, icke heller der af ålder ägt rum, med ett enda, redan 1755 upphördt undantag, och först under sednare åren hade sådan tillverkning idkats inom bergslagen vid en hytta, som ännu åtnjuter frihetsår. Väl hade denna bergslag varit underkastad inskränkning i friheten att föryttra sina skogseffekter, men denna inskränkning hade, i följd af den frihet, som ansetts i allmänhet böra tillgodokomma kolhandeln, upphört, och denna ort hade icke derigenom erhållit någon förmån framför andra orter, i afseende å hvilkas fordna beskattningsförhållanden likväl någon förändring i följd af den fria kolhandeln icke ifrågasatts. I anledning af förut väckt fråga om indragning af Nyeds bergslags privilegier, förklarade Rikets Ständer, uti underdånig skrifvelse den 11 Februari 1830, att de icke funnit skäl för en sådan åtgärd för det dåvarande, och sedan dess synes icke någon omständighet hafva inträffat, som kan föranleda till inskränkning i dessa friheter, hvilka vid köp af hemman, belägna inom denna bergslagsort, tagits i betraktande och antagligen inverkat på köpeskillingens bestämmande. Med hänsyn härtill, och då frågan om tackjernstiondes upphörande icke det ringaste inverkar på förhållandet i afseende å denna bergslagsort, hvarmed Heds och Gunnilbo socknar, enligt hvad upplyst blifvit, äro fullt jemförlige, har det syntts Utskottet icke vara billigt och rättvist, att ålägga dessa orter effektiv rotering, hvarifrån de allt hittills varit befriade. Den benämning af bergslag, som dessa orter nu hafva, torde emedlertid böra upphöra, utan att någon förändring i samma orters rotering eller beskattning deraf blifver en följd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Utskottet,

4:o att Riksdagen, med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts nådiga framställning i denna del icke kunnat bifallas, ville för sin del förklara, att Nyeds bergslag samt Heds och Gunnilbo socknar

socknar icke vidare må utgöra bergslag, men att likväl någon förändring i dessa orters rotering eller beskattning därför icke må ega rum.

Stockholm den 3 Maj 1869.

På Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

Reservationer:

af Herr *Hammarhjelm*: "Den uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om upphörande af tackjernstionden af Kammar- och Kommers-kollegierna åberopade utredning om de vilkor, hvarunder förenämnda tionde kunde af Staten efterskänkas, synes mig i det hänseendet ofullständig, att den icke upplyser, huruvida ett större flertal andra jordegare än dem, som skulle komma att åtnjuta befrielsen, blifva med den föreslagna roteringen betungade. Att så likväl måste blifva förhållandet, åtminstone inom Filipstads bergslag, har jag inhemtat af bevis ifrån Häradsskrifvaren i orten, enligt hvilket antalet hemmansegare, som tillverkade tackjern 1868, utgjorde 91 personer, men deremot hela antalet mantalsskrifne hemmansegare samma år uppgick till 423, således 332 personer flera, än dem, som blåste i hytta. Att förhållandet måste vara ungefär lika inom öfriga bergslager torde kunna tagas för gifvet. Att nu med ett nytt onus belägga alla jordegarna inom bergslagerna derföre, att ett fåtal af dem får eftergift af en skatt, synes mig ingalunda vara billigt, helst som dessa eftergifter verka till den grad ojemnt, att t. ex. Vester bergslagen gör en årlig vinst af 7,693 R:dr och Filipstads bergslag af 6,643, under det att Lindes bergslag årligen förlo rar 7,352 och Lerbäck 5,286 R:dr. Väl invändes, att Hellestads, Wånga och Gunnarskogs bergslager blifvit ålagda rotering, då de ifrån bemälda tionde befriades, men detta skedde före 1859, efter hvilken tid det redan förut bestående förhållandet legaliserades, att bergslagsjord innehades utan sammanhang med hyttebruk. Redan 1854 nedsatte Rikets Ständer tackjernstionden till hälften. utan att deremot fordra någon ersättning, och sedan denna tid hafva inga

sådana förhållanden inträdt, som skulle göra det önskvärdt att nu ålägga dessa jordegare en tunga, som väl åtminstone icke kan kallas tidsenlig. Jag är deremot af den åsigt, att, om denna tionde helt och hållet efterskänktes, så skulle Staten inom kort af bergslagernas uppblomstrande och ökade tackjernstilververkningar skörda full ersättning för hvad den förlorar. På dessa skäl tvekar jag icke föreslå,

att skyldigheten inom privilegierad bergslagsort till utgörande af tackjernstionde, äfvensom af skatte och hyttegälsjern, der någondera af dessa tvänne sednare afgiftsposter blifvit åsatt och ännu kvarstår, må för framtiden upphöra.“

af Herr C. A. Larsson: “Då detta beslut är en ny metod att upplifva äldre grundräntor å Svensk jord utan jordegarnes hörande, yrkar jag afslag på den del af Kongl. Maj:ts Proposition, som bestämmer att grundräntor skola åläggas den förut derifrån befriade jorden.“

Emot 4:de punkten utaf Utlåtandet:

af Herr Friherre Funck samt Herrar Wærn, Björnstjerna och Grefve af Ugglas.

N:o 83.

Ankom till Riksd. Kansli d. 3 Maj 1869, kl. 4 e. m.

Memorial, i anledning af återremiss å en punkt uti Stats-Utskottets Utlåtande, angående grundskatternas omsättning i penningar m. m.

(I. A.)

Uti det af Stats-Utskottet under N:o 68 afgifna Utlåtande, i anledning af väckta frågor, angående grundskatternas omsättning i penningar m. m., har Utskottet uti punkten under litt. C hemställt, att Riksdagen, vid anmälan af sitt beslut, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, ville